

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА”
(для бакалаврів)**

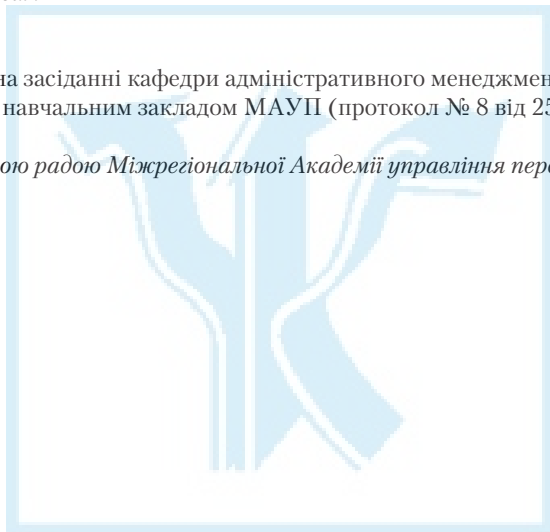
МАУП

Київ 2008

Підготовлено професором кафедри фінансів та статистики
І. М. Найдюновим

Затверджено на засіданні кафедри адміністративного менеджменту
та управління навчальним закладом МАУП (протокол № 8 від 25.10.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Найдюнов І. М. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Загальна педагогіка” (для бакалаврів). — К.: МАУП, 2008. — 50 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Загальна педагогіка”, тематику і плани лекцій, семінарів, методичне забезпечення семінарських занять, самостійної роботи студентів, контролю знань, теми контрольних робіт (рефератів), питання для самосконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підготовка кваліфікованого фахівця у системі вищої освіти постійно вдосконалюється і трансформується під впливом об'єктивних і суб'єктивних чинників. Значна роль у цьому процесі належить самостійній роботі студентів. Вона, відповідно до нових державних освітніх стандартів, має становити не менш 50% часу, передбаченого для виконання основної освітньої програми. Базуючись на класичних та інноваційних підходах до навчально-пізнавальної діяльності студентів, технологія самостійної роботи з дисципліни “Загальна педагогіка” інтенсифікується, здійснюється процес її оптимізації з урахуванням економічних і соціальних змін в Україні, вимог Державних законодавчих та нормативних документів, які передбачають спрямованість вищої освіти України на європейську інтеграцію. Враховуючи ці чинники при розробці методичних матеріалів щодо забезпечення самостійної роботи студентів ми переконались що: 1) в сучасних умовах організація самостійної роботи студентів над проблемами розвитку системи освіти як у цілому, так і в окремих її структурних напрямках, методика навчання і виховання в освітніх навчальних закладах дозволяє не тільки поглибити та інтенсифікувати процес пізнання студентами педагогічних явищ навколишньої дійсності, а й гуманістично спрямувати його за змістом, технологічними компонентами та структурними елементами; 2) самостійна робота студентів не тільки вдосконалюється, але й змінюється за структурно-організаційною технологією у відповідності з інноваційними тенденціями в системі вищої освіти України та Програмою дій щодо реалізації положень Болонської декларації; 3) методика викладання навчальної дисципліни передбачає не тільки визначення проблем організаційної технології самостійної роботи студентів, але і технологічні аспекти формування у студентів як загальних, так і спеціально-фахових педагогічних умінь, навичок і її оптимізацію та інтенсифікацію в цілому. Враховуючи назване та інше, нами концептуально розкриті основні суттєві та змістові напрями процесу самопізнання, самооцінки, самовдосконалення студентами дидактичних умінь та навичок вивчення курсу “Загальна педагогіка”.

Метою методичних рекомендацій щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Загальна педагогіка” є допомога майбутньому спеціалістові оволодіти механізмами технології самостійної роботи за програмою, визначити її особливості, актуалізувати

розвиток професійно значущих особистих дидактичних здібностей та умінь.

Завдання — надати методичну допомогу студентам під час їх самостійної роботи над проблемами:

- самовдосконалення знань організації освіти, науково-методологічних основ її формування та розвитку, історичний та сучасний аспекти;
- ознайомлення із сучасними інноваційними підходами вітчизняних і зарубіжних науковців як до загальних основ навчально-пізнавального процесу, так і до окремих його структурних елементів;
- самооцінки знань науково-методологічних основ виховного процесу як загалом, так і з врахуванням специфіки майбутньої професії студента;
- самооцінки умінь і навичок підготовки, проведення навчання і виховання в навчально-виховному закладі, трудовому колективі;
- особистісної методичної майстерності, педагогічної техніки, комунікативних здібностей, умінь і навичок індивідуального і колективного спілкування;
- самопізнання основних проблем організації та методики діагностики навчальної діяльності.

Міжпредметні зв'язки. Дисципліна “Загальна педагогіка” взаємопов'язана з такимим навчальними дисциплінами: соціальна педагогіка, методика викладання спеціальних дисциплін, психологія, філософія, соціологія, культурологія.

Методичні підходи. При підготовці методичних рекомендацій було враховано наступне: 1) її розробка здійснювалась на основі системного підходу, що забезпечує діалектичну єдність і взаємозв'язок мети, завдань викладання і учіння цієї навчальної дисципліни; відповідну структуру і зміст; форми, методи організації самостійної навчальної діяльності студентів; комунікативну взаємодію на рівні викладач–студент; 2) забезпечення дидактичної якості рекомендацій на основі: врахування об'єктивних законів функціонування та розвитку дидактичної системи; старанного аналізу і точної оцінки навчального процесу; співвідношення фактичного стану з бажаним; визначення складності висунутих проблем викладання та навчання; прогнозування впливу як позитивних, так і негативних факторів на процес самостійної роботи тощо; 3) використання різноманітних за

видом, типом, формою навчально-методичних матеріалів у процесі самостійного вивчення дисципліни: тематичні, оперативні плани; деталізація за обсягами планових організаційних форм; оптимальний добір контрольних, типових питань, навчальної літератури тощо; 4) необхідність всебічного підходу при визначенні мети та завдань самостійної роботи: якісного виконання законодавчих, директивних та нормативних документів; сучасних досягнень педагогічної науки, інноваційних технологій навчально-виховного процесу, передового досвіду викладання.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	Змістовий модуль I. Науково-методологічні основи педагогіки: історія, сучасність
1	Предмет, завдання, методологічні основи педагогіки в системі підготовки спеціаліста
2	Генеza педагогіки в Європейському освітянському просторі
3	Формування, розвиток української школи і педагогічної думки: історія і сучасність
4	Система організації освіти в Україні
5	Цілісний педагогічний процес в навчально-освітніх закладах України
6	Загальні закономірності розвитку, виховання та формування людської особистості
7	Педагог-менеджер як основний суб'єкт навчально-виховного процесу
8	Порівняльна педагогіка: сутність, загальна характеристика, актуальні проблеми з точки зору Болонської угоди
	Змістовий модуль II. Дидактика – теорія освіти і навчання
9	Дидактика як наука і навчальний предмет
10	Дидактична характеристика змісту освіти та тенденція її вдосконалення

1	2
11	Процес навчання та стратегія його організації
12	Цілі навчання, мотивація та стимуляція навчально-пізнавальної діяльності особистості
13	Види та організаційні форми навчання в освітніх закладах України
14	Наукові основи методів та засобів навчання в сучасних закладах освіти України
15	Контроль, оцінка та корекція навчально-пізнавальної діяльності
16	Інноваційні технології навчання у закладах освіти України
Змістовий модуль III. Теоретичні основи педагогічного процесу виховання особистості	
17	Методологія процесу виховання особистості
18	Сутність, зміст загальних закономірностей та принципів виховного процесу
19	Наукові основи змістового компонента процесу виховання
20	Роль і місце колективу у вихованні особистості
21	Форми виховання: сутність, специфіка, сучасні інноваційні технології проведення
22	Методи виховання та самовиховання в цілісному педагогічному процесі
23	Теорія та практика діагностики виховання
24	Менеджмент виховного процесу у закладах освіти України
Разом годин: 162	
Лекц. – 48	
Практ. – 24	
Самост. – 90	

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ ЗА МОДУЛЯМИ

Змістовий модуль I. Науково-методологічні основи педагогіки: історія, сучасність

Визначення, обґрунтування загальної педагогіки як науки і навчального предмету, її завдання. Сутність, основний зміст категорій педагогіки: освіта, навчання, виховання, розвиток. Система педагогічних наук: загальна педагогіка, вікова педагогіка, спеціальна педагогіка (дефектологія: сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, логопедія, олігофренопедагогіка, пенітенціарна педагогіка), галузеві педагогіки, соціальна педагогіка, етнопедагогіка, історія педагогіки, культурно-освітня робота та ін. Об'єкт, предмет, педагогіки, основні методологічні проблеми її дослідження. Методи науково-педагогічних досліджень. Методологічні підходи до формування та розвитку школи і педагогіки: історичний і сучасний аспекти. Генеза школи і педагогічної думки в Україні. Організація освіти в Україні: система, структурні компоненти, стратегія розвитку. Проблеми управління освітою, основні завдання її реформування, принципи побудови. Цілісний педагогічний процес, його структурні компоненти, етапи розвитку, закономірності і принципи. Сутність, зміст, актуальні проблеми, основні психолого-педагогічні концепції, теорії розвитку, виховання та формування особистості. Поняття, “індивід”, “людина”, “особистість”. Рушійні сили розвитку. Спадковість і розвиток. Фактори, які впливають на процес розвитку і формування особистості. Психолого-педагогічна вікова періодизація розвитку особистості. Взаємозалежність і взаємозумовленість розвитку, формування і виховання особистості. Проблема мети у вихованні. Законодавчі та нормативні документи про мету виховання в Україні. Роль і місце фахівця (учителя, викладача, менеджера) в цілісному педагогічному процесі навчання і виховання особистості. Структура його педагогічної діяльності. Проблеми педагогічної творчості. Професійні та особисті якості спеціаліста навчально-виховного процесу: знання (теоретичні, знання життя, прикладні), уміння (конструктивно-методичні, організаторські, методичні, мислення), особисті якості (моральні, психолого-педагогічні). Дефініція, зміст порівняльної дидактики з точки зору теорії, організації та методики. Модернізація, особливості вищої освіти у зарубіжних країнах. Основні дидактичні теорії та концепції організації навчання у США, країнах Західної Європи. Організаційна технологія вузівського навчання в зарубіжних країнах. Суттєвий та змістовий аспекти Болонського процесу.

Змістовий модуль II. Дидактика – теорія освіти і навчання

Дефініція, методологічні основи, генеза, об'єкт та предмет дослідження дидактики. Науково-теоретична та конструктивно-технічна функції дидактики. Ейдос, тезаурус категоріально-понятійного апарату дидактики: освіта як основний завершений результат процесу навчання, її зміст; викладання і учіння як діяльність суб'єктів навчально-виховного процесу; закономірності і принципи навчання; навчальний процес і його основні елементи; самонавчання і самоосвіта тощо. Зв'язок дидактики з іншими науками та конкретними методиками. Основні концептуальні педагогічні напрями розвитку дидактики: філософський, психологічний, соціологічний, дидактичний, кібернетичний, математичний, психотерапевтичний, педагогічний, акмеологічний. Загальна характеристика освіти як багатоаспектного поняття. Зміст освіти та її компоненти: знання, уміння, навички. Рівні, види та форми освіти в Україні. Основні типи освітніх навчальних закладів, їх характеристика. Фактори, що зумовлюють формування змісту освіти. Наукові вимоги до формування змісту освіти. Нормативна та навчально-методична база освіти, загальні документи про освіту. Сутність, теоретичні основи навчального процесу, його методологія. Рушійні сили та етапи пізнавальної діяльності суб'єктів процесу учіння. Функції, закономірності і принципи процесу навчання. Загальна характеристика основних компонентів процесу навчання: цільового, мотиваційно-стимулюючого, змістового, операційно-діяльного, контрольного-регулюючого, оціночно-результативного. Цілі навчання як системотворчий елемент дидактичної системи: загальний та специфічний аспекти. Цілі навчання в зарубіжній педагогічній науці. Загальна характеристика мотивації навчально-пізнавальної діяльності суб'єктів процесу. Класифікація мотивів навчання (соціальні, пізнавальні, професійно-ціннісні). Види та організаційні форми навчального процесу. Сутність, зміст, методика ефективності пояснювально-ілюстративного, проблемного, програмованого, модульного, ігрового типів навчання. Діяльність його суб'єктів у процесі кожного типу навчання. Характеристика основних організаційних форм навчального процесу в різноманітних закладах освіти, їх специфіка. Загальна характеристика засобів процесу навчання. Сутність, зміст, функції та принципи класифікації методів навчального процесу. Характеристика груп методів навчання на основі оптимізації навчального процесу (організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності, стиму-

лювання та мотивації, контролю та самоконтролю. Діагностика навчального процесу. Форми організації контролю знань: теорія та практика з урахуванням специфіки Болонського процесу (організаційна технологія, європаспорт, додаток до диплома “євростудент”, оцінювання та ін.). Функції перевірки та оцінювання знань. Принципи контролю. Попередня, поточна, повторна, підсумкова перевірки знань. Фронтальна, групова, індивідуальна, комбінована форми контролю, самоконтроль. Усне та письмове опитування. Іспит, залік, курсова та дипломна робота в системі підготовки спеціаліста. Оформлення документів контролю (відомості, журнали, залікові книжки тощо). Сутність, зміст сучасних технологій навчання: розвиваючого навчання; модульно-рейтингового; проектного; сугестопедичного. Інноваційні технології організаційних форм навчального процесу.

Змістовий модуль III. Теоретичні основи педагогічного процесу виховання особистості

Процес виховання: сутність, система, рушійні сили, особливості. Структурні елементи та основні етапи процесу виховання. Самовиховання як вища форма розвитку особистості. Сучасні концепції та теорії виховання молоді (персоналістичні, академічні, соціальні, спіруалістичні, соціокогнітивні, психокогнітивні, технологічні). Закономірності (передачі здобутків культури людства; зумовленість виховання певним соціальним середовищем; залежність виховання від вікових психолого-фізіологічних особливостей людини; зумовленість виховання, самовиховання суперечністю зовнішніх і внутрішніх умов розвитку особистості; залежність виховання від суспільних потреб; залежність виховання від свідомості та самосвідомості особистості та ін.) і принципи (цілеспрямованості; урахування вікових та індивідуальних особливостей вихованця; системності, систематичності та послідовності; зв'язку з життям; єдності вимог; виховання в колективі; комплексного підходу; народності та ін.). Основні напрями змісту виховного процесу: розумове, громадянське, моральне, естетичне, екологічне виховання. Сутність та основні прикмети виховуючого колективу. Функції колективу (моральна, організаторська, управлінська). Етапи формування колективу: першопочаткова згуртованість; підсилення впливу активу; становлення колективу; рух на шляху розвитку. Колектив і особистість. Керівництво колективом. Сутність, зміст організаційних форм виховного процесу. Мистецтво і технологія виховання. Особливості технологічних процесів і вихо-

вання. Теорія і практика комплексного підходу у вихованні. Виховний потенціал колективних соціально-орієнтованих, морально-естетичних, трудових, спортивних виховних справ. Виховна справа як система. Загальні методи виховання: сутність, структура. Проблема класифікації методів виховання. Сутність, зміст методів: формування свідомості особистості; організації діяльності; стимулювання діяльності та поведінки; самовиховання. Вибір методів виховання. Актуальні проблеми діагностики і вимірювання вихованості. Критерії та ступені вихованості. Методи діагностики вихованості. Наукові основи керівництва виховним процесом. Функції методичного керівництва виховною роботою. Наукова організація педагогічної праці в навчально-виховному закладі. Управління виховною роботою в трудовому колективі.

ТЕМАТИКА І ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Педагогіка як наука і навчальний предмет в системі підготовки спеціаліста

- 1.1. Предмет, завдання, основні категорії педагогіки.
- 1.2. Методи науково-педагогічних досліджень.

Література: основна [1; 3; 9; 20; 29; 30; 33; 37; 38; 40];
додаткова [41; 42; 46; 49; 50; 52; 55; 56; 61]

Тема 2. Генеза педагогіки як науки

- 2.1. Педагогіка Давнього світу.
- 2.2. Формування, розвиток педагогіки як науки.
- 2.3. Основні теорії і концепції сучасної зарубіжної педагогіки.

Література: основна [9; 13; 14; 20–23; 25; 29; 33];
додаткова [4; 5; 43; 45; 49; 51–53; 56; 60]

Тема 3. Школа і педагогічна думка в Україні: історія і сучасність

- 3.1. Емпіричний етап розвитку школи і педагогіки в Україні.
- 3.2. Українська школа і педагогіка в XVIII–XIX ст.
- 3.4. Розвиток вітчизняної школи і педагогіки в XX ст. і сьогодення.

Література: основна [1–3; 14; 19–21; 26; 29; 33];
додаткова [4–8; 51; 54; 55; 60; 63]

Тема 4. Система організації освіти в Україні

4.1. Науково-методологічні основи організації освіти в Україні.

4.2. Структура системи освіти.

Література: основна [1–5; 9; 14; 23; 26; 33];
додаткова [6–8; 43; 45; 46; 49; 52; 54; 55]

Тема 5. Теоретико-методологічні основи педагогічного процесу

5.1. Педагогічний процес як цілісна система навчання і виховання особистості.

5.2. Закономірності та принципи цілісного педагогічного процесу.

Література: основна [9; 10; 14; 17; 20; 23; 29; 33; 37; 40];
додаткова [1–5; 47–48; 50; 54; 55]

Тема 6. Психолого-педагогічні аспекти розвитку, виховання та формування особистості

6.1. Особистість як суб'єкт і об'єкт виховання, його розвиток і формування.

6.2. Проблема мети у вихованні.

Література: основна [9–11; 13; 14; 20; 23; 29; 33; 37];
додаткова [1–4; 41–42; 44; 48; 56–57]

Тема 7. Особистість спеціаліста як суб'єкта навчально-виховного процесу

7.1. Роль і суспільне значення спеціаліста навчально-виховного процесу.

7.2. Особистість і професійна компетентність спеціаліста.

Література: основна [1–4; 14; 16; 25; 36; 37; 40];
додаткова [5; 7; 8; 47; 48; 52–53; 56; 61; 62]

Тема 8. Основи порівняльної педагогіки, Болонський процес

8.1. Загальні основи порівняльної педагогіки.

8.2. Суттєвий та змістовий аспекти Болонського процесу.

Література: основна [9; 16; 17; 19; 21; 23; 25; 26; 31; 37];
додаткова [43; 45; 51–55; 59–61]

Тема 9. Науково-методологічні основи дидактики

9.1. Дидактика як галузь науки “педагогіка”: сутність, зміст, методологія.

9.2. Основні концептуальні напрями розвитку дидактики.

Література: основна [3; 5; 6; 9; 10; 12; 14; 22; 23; 29];

додаткова [1; 2; 47–50; 52; 54; 55; 58]

Тема 10. Загальна характеристика змісту освіти, тенденції її вдосконалення

10.1. Зміст освіти як вихідна ланка процесу навчання.

10.2. Реалізація змісту освіти в сучасних навчально-виховних закладах.

Література: основна [1–3; 9; 10; 12; 22; 29; 30; 40];

додаткова [4–8; 48–50; 55; 56]

Тема 11. Процес навчання: суттєвий та змістовий аспекти

11.1. Сутність, теоретичні основи процесу навчання.

11.2. Методологічні засади процесу навчання.

Література: основна [9; 12; 14; 17; 20; 22; 23; 29; 37; 40];

додаткова [1–5; 47; 48; 50; 54; 55]

Тема 12. Соціально-педагогічні аспекти цілеспрямованості та мотивації навчання

12.1. Цілі навчання як системотворчий елемент дидактичної системи.

12.2. Мотивація навчальної діяльності суб'єктів учіння.

Література: основна [1–4; 12; 14; 22; 25; 36; 40];

додаткова [5; 7; 8; 47; 48; 52; 53; 56; 61; 62]

Тема 13. Організаційні форми та види навчального процесу

13.1. Загальна характеристика видів навчання.

13.2. Організаційні форми навчального процесу.

Література: основна [3; 5; 6; 9; 10; 12; 14; 22; 23; 29];

додаткова [1; 2; 47–50; 52; 54; 55; 58]

Тема 14. Засоби та методи навчання

14.1. Засоби навчання: сутність, класифікація, зміст.

14.2. Науково-теоретичні засади методів навчального процесу.

Література: основна [1; 3; 9; 12; 22; 29; 30; 33; 37; 38];
додаткова [41; 42; 46; 49; 50; 52; 55; 56; 61]

Тема 15. Діагностика навчання

15.1. Концептуальні основи діагностики навчання.

15.2. Сучасна методика діагностики навчання.

Література: основна [9; 12; 14; 17; 20; 22; 23; 29; 37; 40];
додаткова [1–5; 47; 48; 50; 54; 55]

Тема 16. Сучасні навчальні технології

16.1. Технологія розвиваючого та модульно-рейтингового навчання.

16.2. Проектна та сугестопедична технології навчання.

Література: основна [9; 12; 17–19; 22; 24; 25; 32; 39];
додаткова [41; 42; 46; 48; 49; 52; 55; 56; 61]

Тема 17. Науково-методологічні основи виховного процесу

17.1. Сутність, структура виховного процесу.

17.2. Сучасні теорії та концепції виховання молоді.

Література: основна [1–3; 7; 14; 21–23; 26; 29; 37];
додаткова [4–6; 8; 41; 51; 54; 55; 60; 63]

Тема 18. Закономірності та принципи виховання

18.1. Загальні закономірності виховання.

18.2. Принципи виховання.

Література: основна [1; 3; 9; 23; 29; 30; 33; 37; 38; 40];
додаткова [7; 41; 42; 46; 49; 50; 52; 55; 56]

Тема 19. Зміст процесу виховання

19.1. Зміст виховання в системі виховного процесу.

19.2. Основні напрями змісту сучасного виховання.

Література: основна [1–3; 7; 14; 21–23; 26; 29; 37];
додаткова [4–6; 41; 42; 46; 49; 50; 52; 55]

Тема 20. Виховання особистості в колективі

20.1. Роль і місце колективу у виховному процесі.

20.2. Колектив і особистість.

Література: основна [1; 3; 9; 23; 29; 30; 33; 37; 38; 40];
додаткова [7; 41; 42; 46; 49; 50; 52; 55; 56]

Тема 21. Організаційні форми виховного процесу

21.1. Сутність, зміст організаційних форм виховного процесу.

21.2. Мистецтво сучасної технології виховання.

Література: основна [9; 21–23; 29; 30; 33; 37; 38; 40];
додаткова [41; 42; 46; 49; 50; 52; 55; 56; 61; 63]

Тема 22. Загальні методи процесу виховання

22.1. Методи виховання: сутність, проблеми їх класифікації.

22.2. Характеристика основних методів виховного процесу.

Література: основна [9; 20–23; 29; 30; 33; 37; 38];
додаткова [41; 42; 46; 49; 50; 52; 55; 60–62]

Тема 23. Діагностика виховання

23.1. Діагностика виховання в структурі педагогічного процесу.

23.2. Методи діагностики вихованості.

Література: основна [9–11; 13; 14; 20; 23; 29; 33; 37];
додаткова [1–4; 41; 42; 44; 48; 56; 57]

Тема 24. Наукові основи керівництва виховним процесом

24.1. Керівництво виховним процесом: сутність, функції, методи.

25.2. Наукова організація праці менеджерів виховного процесу.

Література: основна [1–4; 14; 16; 25; 36; 37; 40];
додаткова [1–5; 47; 48; 50; 54; 55]

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінар є основною формою заняття для засвоєння лекційного матеріалу і обговорення питань, винесених для самостійного опрацювання студентами. Семінар є елементом системи контролю знань, і в той же час структурним компонентом формування умінь і навичок підготовки фахівця — менеджера в освітній галузі. Практика навчально-пізнавальної діяльності з навчальних педагогічних курсів дає різні

види проведення семінарів: класичний семінар (питання-відповідь); широка бесіда-дискусія, на основі раніше визначених питань; усні відповіді з наступним обговоренням; семінар у вигляді рольової (ділової) гри: семінар-диспут — КВК — мозковий штурм — Що? Де? Коли? та ін. Кожен семінар є важливим засобом активізації мисленої діяльності особистості у навчальному процесі. Проте, цей процес буде більш ефективним якщо: по-перше, суб'єкти процесу уміло і цікаво організують його проведення; по-друге, кожную тему семінару буде супроводжувати творча праця студентів. Творчість студента може бути ефективною при умові виконання відповідних підготовчих етапів:

- вивчення, осмислення рекомендованої літератури;
- аналіз педагогічного досвіду улюблених вчителів, викладачів, менеджерів, а також різноманітних психолого-педагогічних спостережень;
- співставлення особистісного досвіду, отриманого в процесі навчання, із теоретичними знаннями, одержаними на лекції та в результаті вивчення рекомендованої літератури;
- теоретичні і практичні висновки з кожного питання плану семінару;
- визначення перспектив удосконалення майбутньої педагогічної діяльності майбутнього фахівця.

Важливе значення має і те, що на семінарі визначаються та усвідомлюються технології проведення практичних занять, що сприяє ефективності завдань, методик і методичних прийомів, які вивчаються фаховими дисциплінами прикладного спрямування. Обговорення самостійно підготовлених рефератів і доповідей на семінарі, розгляд конкретних фахових ситуацій сприяє формуванню умінь та навичок майбутнього спеціаліста. Сприяє підвищенню компетентності майбутнього спеціаліста на семінарі також: дискусія з приводу використання варіантних та індивідуальних завдань для практичних занять з метою активного залучення кожного навчаючого до їх виконання; ділова або рольова гра як метод активного навчання з фахових дисциплін; методичне і організаційне забезпечення проведення ділової або рольової гри на прикладі суб'єктів політичної, правової, господарської діяльності, за тематикою фахових навчальних дисциплін різноманітних спеціалізацій.

ТЕМАТИКА І ПЛАНИ СЕМІНАРІВ

Семинар на тему: “Основні тенденції розвитку сучасної педагогічної науки”

План

1. Педагогіка як наука:
  - 1.1. Соціально-економічні потреби — об’єктивна передумова розвитку педагогічної науки.
  - 1.2. Виділення педагогіки в особливу галузь знання, її видатні діячі.
  - 1.3. Система науки “педагогіка”, її зв’язок з іншими науками.
2. Об’єкт, предмет педагогіки і найважливіші проблеми її дослідження:
  - 2.1. Об’єкт і предмет педагогіки.
  - 2.2. Найважливіші проблеми дослідження в педагогіці.
  - 2.3. Методи науково-педагогічного дослідження.
3. Завдання педагогіки як науки:
  - 3.1. Науково-методологічні завдання сучасної педагогіки.
  - 3.2. Завдання педагогіки у відповідності до потреб українського суспільства.

Теми рефератів

1. Педагогічна наука і педагогічна практика.
2. Методологія і методи педагогічних досліджень.

Питання для дискусії

1. Педагогіка це наука чи мистецтво?
2. Яка роль різноманітних соціально-економічних факторів у розвитку педагогіки як науки?

Література: основна [3; 14; 23; 29];
додаткова [49; 52; 60]

Семинар на тему: “Основні етапи розвитку педагогічної науки”

План

1. Емпіричний етап розвитку педагогічної науки.
  - 1.1. Педагогічна думка в епоху античності.
  - 1.2. Педагогіка в епоху Середньовіччя.

- 1.3. Педагогічні досягнення в епоху Ренесансу.
2. Педагогіка як наука в системі гуманітарних наук.
  - 2.1. Дидактичні погляди Я. А. Коменського.
  - 2.2. Західноєвропейська педагогіка доби Просвітництва.
  - 2.3. Основи зарубіжної педагогіки Нового часу і сьогодення.
3. Педагогічна думка в Україні: історія, сучасність.
  - 3.1. Школа і педагогічна думка в Київській Русі.
  - 3.2. Школа, теоретико-педагогічні розробки в Україні XVII–XIX ст.
  - 3.3. Видатні українські педагоги XX ст.

Теми рефератів

1. Західноєвропейська педагогічна наука в період доби Просвітництва.
2. Педагогічні погляди К. Д. Ушинського.

Питання для дискусії

1. Яке значення для педагогічної науки мають науково-теоретичні розробки Джона Дьюї?
2. Сучасні проблеми української педагогічної науки.

Література: основна [9; 23; 29; 37];
додаткова [49; 53; 56]

Семінар на тему: “Педагогічний процес, його закономірності та принципи”

План

1. Цілісний педагогічний процес — єдина система взаємопов'язаних процесів навчання і виховання:
  - 1.1. Загальнотеоретичні основи педагогічного процесу.
  - 1.2. Спільність і специфіка навчання і виховання.
  - 1.3. Основні властивості цілісного педагогічного процесу.
2. Закономірності цілісного педагогічного процесу.
3. Теоретичні основи сутності і змісту принципів процесу.

Теми рефератів

1. Педагогічний процес як система.
2. Організація педагогічного процесу.

Питання для дискусії

1. Яка необхідність розгляду теоретичних основ цілісного педагогічного процесу?
2. У чому полягає ефективність здійснення навчання і виховання в єдності як цілісного педагогічного процесу?

Література: основна [4; 23; 29];
додаткова [41; 49; 61]

Семинар на тему: “Психолого-педагогічна характеристика головних суб’єктів цілісного педагогічного процесу”

План

1. Наукові основи розвитку, виховання та формування особистості.
  - 1.1. Розвиток особистості: сутність, рупійні сили.
  - 1.2. Формування особистості: дефініція, змістова специфіка.
  - 1.3. Виховання особистості: сутність, історія, сучасні проблеми.
2. Проблема мети у вихованні особистості.
  - 2.1. Соціальна обумовленість мети виховання.
  - 2.2. Об’єктивно-історичний характер мети виховання.
  - 2.3. Законодавчі та нормативні документи про мету виховання молоді в Україні.
3. Психолого-педагогічна характеристика менеджера як головного суб’єкта цілісного педагогічного процесу.

Теми рефератів

1. Зародження та генеза ідеї про всебічний розвиток особистості.
2. Професійна компетентність фахівця — суб’єкта педагогічної діяльності.

Питання для дискусії

1. Чи можливий всебічний розвиток особистості в умовах соціально-економічної кризи?
2. Чому діяльність викладача близька і схожа з діяльністю актора і режисера?

Література: основна [14; 23; 29];
додаткова [41; 42; 60]

Семінар на тему: “Дидактика як наука”

План

1. Науково-методологічні основи дидактики.
2. Зміст освіти як дидактична проблема.
3. Стратегія розвитку змісту освіти в Україні.

Теми рефератів

1. Основні дидактичні категорії.
2. Законодавчі та нормативні документи про реформування змісту освіти в Україні.

Питання для дискусії

1. Яке призначення дидактики?
2. Які основні тенденції розвитку змісту сучасної освіти?

Література: основна [12; 22; 29];
додаткова [47; 50; 61]

Семінар на тему: “Дидактичні основи процесу навчання”.

План

1. Процес навчання: сутність, функції, методологічні засади.
2. Суттєвий та змістовий аспекти структурних компонентів процесу.
3. Закономірності та принципи процесу навчання.

Теми рефератів

1. Процес навчання як система.
2. Структура внутрішнього процесу засвоєння знань.

Питання для дискусії

1. У чому сутність двостороннього характеру процесу навчання?
2. Від чого залежить кінцевий результат навчання?

Література: основна [14; 23; 29];
додаткова [58; 61; 63]

Семінар на тему: “Сутність, зміст видів та форм навчання”

План

1. Теоретичні основи видів сучасного навчання.

2. Сутність, специфіка загальнодидактичних форм навчального процесу.
3. Загальна характеристика основних форм навчання.

Теми рефератів

1. Лекція — основна форма навчання у вузі, трудовому колективі.
2. Семінар в системі підготовки спеціаліста.

Питання для дискусії

1. Які основні ознаки ефективності форм процесу навчання?
2. Як впливає на ефективність тієї чи іншої форми навчання співвідношення викладання і учіння?

Література: основна [12; 14; 23];
додаткова [48; 56; 59]

Семінар на тему: “Загальнодидактичні засоби та методи процесу навчання”

План

1. Загальна характеристика засобів навчання.
2. Методи навчання: сутність, проблеми класифікації.
3. Основні методи навчального процесу: сутність, зміст.

Теми рефератів

1. Методи організації та самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності.
2. Методи стимулювання і мотивації учіння.

Питання для дискусії

1. Чому в сучасній дидактиці методи стимулювання і мотивації учіння виділені в окрему групу?
2. Функція управління властива лише окремим чи всім методам?

Література: основна [22; 23; 29];
додаткова [17; 18; 24]

Семинар на тему: “Виховання і самовиховання як педагогічний процес”

План

1. Науково-теоретичні основи процесу виховання і самовиховання.
2. Загальні закономірності виховного процесу.
3. Принципи виховання.

Теми рефератів

1. Актуальні проблеми сучасного виховного процесу.
2. Взаємозв'язок закономірностей і принципів виховання.

Питання для дискусії

1. У чому виявляється комплексність процесу виховання?
2. Як розуміти принцип культуровідповідності виховання?

Література: основна [23; 29; 37];
додаткова [44; 47; 49]

Семинар на тему: “Основні змістові напрями процесу виховання”

План

1. Сутність процесу громадянського виховання особистості.
2. Сучасні основи морально-естетичного виховання особистості.
3. Екологічне виховання – найактуальніша проблема сьогодення.

Теми рефератів

1. Характерні риси особистості як громадянина.
2. Морально-естетична культура особистості фахівця.

Питання для дискусії

1. Які ідеї лежать в основі відбору змісту виховання?
2. У чому полягає особистісна спрямованість виховання?

Література: основна [14; 23; 29];
додаткова [41; 42; 48]

Семінар на тему: “Форми та методи процесу виховання”

План

1. Основні форми виховного процесу.
2. Методи виховання: сутність, проблеми класифікації.
3. Характеристика методів виховання з точки зору оптимізації процесу.

Теми рефератів

1. Театралізація як ефективний засіб сучасних виховних форм.
2. Методи стимулювання діяльності і поведінки особистості.

Питання для дискусії

1. Що лежить в основі творчого підходу до вибору форм, методів виховання?
2. Чи є актуальним сьогодні метод колективних творчих справ?

Література: основна [23; 29; 40];
додаткова [44; 49; 56]

Семінар на тему: “Колектив – вагомий засіб виховання особистості”

План

1. Сутність, специфіка, етапи та принципи розвитку колективу.
2. Колектив і особистість.
3. Основні умови та шляхи формування колективу.

Теми рефератів

1. Ідеї А. С. Макаренка про виховання в колективі і через колектив.
2. Виховні засади трудового колективу.

Питання для дискусії

1. З якими положеннями А. С. Макаренка, що стосується виховання особистості в колективі, не погоджувався В. О. Сухомлинський?
2. Яким повинен бути стиль і тон життя сучасного студентського колективу?

Література: основна [23; 29; 40];
додаткова [47; 49; 63]

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Підготовка кваліфікованого спеціаліста у системі вищої освіти постійно вдосконалюється і трансформується під впливом об'єктивних і суб'єктивних чинників. Значна роль у цьому процесі належить самостійній роботі студентів. Вона відповідно до нових державних освітніх стандартів має становити не менш 50% часу, передбаченого для виконання основної освітньої програми. Базуючись на класичних та інноваційних підходах до навчально-пізнавальної діяльності студентів, технологія самостійної роботи з дисципліни “Загальна педагогіка” інтенсифікується, здійснюється процес її оптимізації з урахуванням економічних і соціальних змін в Україні, вимог Державних законодавчих та нормативних документів, які передбачають спрямованість вищої освіти України на європейську інтеграцію. Враховуючи названі чинники при розробці методичних матеріалів щодо забезпечення самостійної роботи студентів ми переконались: 1) в сучасних умовах організація самостійної роботи студентів над проблемами самоосвіти і самовдосконалення освітянських умінь та навичок у вищій школі спеціальних і споріднених навчальних курсів дозволяє не тільки поглибити та інтенсифікувати процес пізнання студентами явищ педагогічної дійсності, а й гуманістично спрямувати його за змістом, технологічними компонентами та структурними елементами; 2) самостійна робота студентів не тільки вдосконалюється, але й змінюється за структурно-організаційною технологією, згідно з інноваційними тенденціями в системі вищої освіти України та Програмою дій щодо реалізації положень Болонської декларації; 3) педагогічний процес самовдосконалення фахівця у вузі передбачає не тільки визначення проблем організаційної технології самостійної роботи студентів, але й формування у них умінь, навичок її оптимізації та інтенсифікації.

Мета методичного забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Загальна педагогіка” – допомога майбутньому фахівцю оволодіти механізмами технології самостійної роботи за програмою курсу, визначити її особливості, актуалізувати процес самовдосконалення як загальних, так і професійно значущих особистісних педагогічних здібностей та умінь.

Завдання – надати методичну допомогу студентам у процесі їх самостійної роботи над проблемами: самовдосконалення знань сутності, змісту, специфіки сучасної загальної педагогіки; ознайомлення

із педагогічною технологією навчально-виховного процесу як у цілому, так і окремих його структурних елементів; формування умінь і навичок самооцінки педагогічних предметів і явищ як загальних, так і професійно спрямованих; особистісної педагогічної майстерності, педагогічної техніки, комунікативних здібностей, умінь і навичок індивідуального і колективного спілкування в процесі життєдіяльності; самопізнання основних проблем організації та методики педагогічної діагностики навколишньої дійсності і майбутньої професійної діяльності.

ТЕМАТИКА, МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль I

Тема 1. Предмет, загальні категорії педагогіки

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Підготуйте до виступу на семінарі.
3. Підготуйте реферат на тему “Педагогічна наука і педагогічна практика”.

У процесі відпрацювання рекомендованої літератури бажано визначити: дефініцію педагогіки як науки, актуальні проблеми розвитку її основних категорій; історіографію проблем; предмет, об’єкт, функції, завдання педагогіки; структуру педагогічної науки; основні категорії педагогіки (освіта, навчання, виховання, розвиток); виховання у широкому і вузькому розумінні слова; проблеми педагогічної теорії і педагогічної практики; зв’язок педагогіки з іншими науками; методи науково-педагогічних досліджень.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте педагогіку як науку.
2. Розкрийте основні функції педагогіки.
3. Поясніть зміст основних категорій педагогіки.
4. У чому суть педагогічного експерименту?

Література: основна [29; 37; 40];
додаткова [1–3]

Тема 2. Історичний шлях розвитку педагогічної науки

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Підготуйтеся до виступу на семінарі.
3. Підготуйте короткий конспект цитат із таких праць:
  - Я. А. Коменський “Велика дидактика”;
  - Дж. Локк “Думки про виховання”.

У процесі відпрацювання рекомендованої літератури важливим буде осмислення, усвідомлення наступного: 1. Фактори, які зумовили розвиток педагогічної науки. 2. Проблеми емпіричного етапу розвитку педагогіки. 3. Педагогіка у складі філософської науки, обґрунтування педагогічних проблем відомими науковцями Античності і Середньовіччя. 4. Виокремлення педагогіки і оформлення її в окрему наукову систему. Діяльність відомих науковців з проблем педагогічної науки. 4. Теоретичне обґрунтування актуальних питань педагогіки закордонними науковцями в Новітні часи.

Питання для самоконтролю

1. Основні педагогічні ідеї Я. А. Коменського.
2. Що лежить в основі виховання “джентльмена-буржуа” Д. Локка.
3. Теоретико-педагогічні положення А. Дістерверга.
4. Основні сучасні зарубіжні педагогічні теорії і концепції .

Література: основна [21; 29; 37];
додаткова [44; 49; 56]

Тема 3. Вітчизняна школа і педагогіка: історія, сучасність

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Підготуйте реферат на тему: “Педагогічні погляди К. Д. Ушинського.
3. У конспекті обґрунтуйте актуальні проблеми сучасної вітчизняної педагогіки.

Вивчаючи, відповідно до теми самостійної роботи, рекомендовану літературу, бажано визначити: 1. Розвиток школи і педагогічної думки в Київській Русі. 2. Специфіку педагогічних поглядів українських науковців в епоху Відродження і Просвітництва. 3. Педагогічну спадщину видатних українських науковців: Г. С. Сковороди, К. Д. Ушинського, Івана Франка та ін. 4. Науково-теоретичні ідеї А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського. 5. Актуальні проблеми сучасної педагогіки.

Питання для самоконтролю

1. Які основні здобутки шкільництва Київської Русі.
2. Дайте загальну характеристику діяльності Братських шкіл.
3. Яке значення для педагогічної науки мала діяльність Острозької академії?
4. Роль і значення діяльності Києво-Могилянської академії для розвитку педагогіки.
5. Розвиток теорії педагогіки в роботах К. Д. Ушинського.
6. Сучасні вітчизняні інноваційні навчально-виховні заклади. МАУП у системі української вищої освіти.

Література: основна [1; 29; 40];

додаткова [44; 49; 61]

Тема 4. Система організації освіти в Україні

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Змодельуйте оптимальну систему освіти в Україні XXI ст.
3. Занотуйте в конспекті основні положення Закону України “Про освіту”.

У процесі самостійного опрацювання рекомендованої літератури студентам бажано визначити: 1. Сучасні актуальні проблеми організації освіти в Україні. 2. Структурні компоненти системи народної освіти 3. Характерні особливості діяльності різноманітних навчально-виховних закладів. 4. Принципи організації системи освіти. 5. Основний зміст законодавчих і нормативних документів про освіту.

Питання для самоконтролю

1. Визначте зміст, завдання організаційної освітньої системи.
2. Організаційна структура різноманітних закладів освіти.
3. Законодавчі і нормативні документи про принципи організації народної освіти в Україні.
4. Основні положення Закону України “Про освіту”.
5. Зміст Закону України “Про вищу освіту”.
6. Головні положення Концепції Державної програми розвитку освіти в Україні на 2006–2010 роки.

Література: основна [1; 3; 23];

додаткова [6; 7; 57]

Тема 5. Цілісний педагогічний процес

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Підготуйтеся до виступу на семінарі.
3. Підготуйте реферат на тему: “Педагогічний процес як система”.

У процесі опрацювання рекомендованої літератури бажано звернути увагу на наступне: 1. Методологічні підходи до змісту та характеру цілісності педагогічного процесу. 2. Осмислення сутності, змісту використання загальних основ єдності та специфіки процесів навчання і виховання. 3. Взаємозв'язок об'єктивних закономірностей і загально дидактичних суб'єктивних принципів в цілісному педагогічному процесі. 4. Сутнісну характеристику структурних компонентів процесу. 5. Організаційну технологію цілісного педагогічного процесу.

Питання для самоконтролю

1. Що являє собою педагогічний процес як система?
2. Обґрунтуйте взаємозв'язок і взаємозумовленість процесів навчання і виховання.
3. У чому полягає сутність об'єктивних закономірностей цілісного педагогічного процесу?
4. Дайте загальну характеристику основних принципів цілісного педагогічного процесу.

Література: основна [14; 23; 29];
додаткова [47; 49; 56]

Тема 6. Розвиток, виховання та формування особистості в цілісному педагогічному процесі

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Підготуйтеся до виступу на семінарі.
3. Підготуйтеся до виступу з докладом на тему: “Зародження та генеза ідеї про всебічний розвиток особистості”.

Самостійна робота з рекомендованою літературою повинна включати осмислення і розуміння наступних парадигм: поняття виховання, розвиток і формування особистості; психолого-фізіологічних рівнів розвитку особистості; ролі спадковості у людському розвитку; успадкування спеціальних задатків, інтелектуальних і моральних якостей;

вплив об'єктивних і суб'єктивних факторів на розвиток особистості; ролі виховання у розвитку людини і формування її як особистості; ролі і значення мети у вихованні; активної діяльності особистості як фактора її розвитку.

Питання для самоконтролю

1. Сутність, специфіка понять: розвиток, виховання, формування особистості.
2. Актуальні проблеми розвитку особистості в сучасному інформаційному суспільстві.
3. Розкрийте роль інтеріоризації та екстеріоризації в розвитку студента.
4. Визначте сутність біологічного, соціологічного, біосоціального, інших напрямів розвитку особистості.
5. Яке значення для розвитку особистості має мета виховання.
6. Законодавчі і нормативні документи про мету виховання молоді.

Література: основна [23; 29; 36];
додаткова [44; 47; 49]

Тема 7. Головний суб'єкт організації навчально-виховного процесу

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Змодельуйте своє бачення психолого-педагогічного портрета менеджера цілісного педагогічного процесу.
3. Підготуйте реферат на тему: "Специфічні особливості викладача спеціальних дисциплін".

У процесі вивчення теми самостійної роботи бажано звернути увагу на основні комплексні аспекти навчально-виховної діяльності та особистість її головного суб'єкта-менеджера (учителя, викладача, керівника трудового колективу). Серед них: 1. Визначення, суспільну його значущість з різних позицій: глобальних — чого чекає суспільство від учителя, викладача; з позиції студента — чого чекає студент від викладача; з позицій викладача — якими є його обов'язки, як він розуміє їх? 2. Психолого-педагогічні дослідження щодо видів педагогічної діяльності головних суб'єктів цілісного педагогічного процесу.

3. Професійно-педагогічна компетентність менеджера педагогічного процесу, яка передбачає його: *знання* — теоретичні; знання життя; прикладні знання; *уміння* — конструктивно-методичні; організа-торські; *навички* — методичні; мислення. 4. Особисті якості: *моральні*; *психолого-педагогічні* та ін. 5. Сутність прав і обов'язків менеджера навчально-виховного процесу.

Питання для самоконтролю

1. Що входить у поняття менеджер цілісного педагогічного процесу?
2. Визначте основну структуру знань викладача спеціальних дисциплін.
3. Розкрийте зміст конструктивно-методичних умінь викладача.
4. Як розуміти суспільну значимість менеджера педагогічного процесу?
5. Дайте якісну характеристику навичок викладача ВНЗ.
6. Які особисті якості спеціаліста, на Вашу думку, більш необхідні для організації навчання і виховання у трудовому колективі?

Література: основна [9; 29; 37];
додаткова [1; 49; 63]

Тема 8. Порівняльна педагогіка — вагомий засіб розвитку педагогіки

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Підготуйте конспект статті М. Ф. Головатого “Європейська й українська освіта — де точки єднання?”. — Персонал. — 2004, № 3.
3. Змодельуйте структурний зміст організації навчально-виховного процесу з точки зору Болонської декларації.

У процесі опрацювання рекомендованої літератури бажано звернути увагу на наступне: 1. Визначення сутності та змісту поняття “порівняльна педагогіка”. 2. Суттєві та змістові аспекти навчання в зарубіжних країнах. 3. Сучасні теорії та концепції зарубіжного навчально-виховного процесу. 4. Специфіки організації навчально-виховного процесу з точки зору вимог Болонської угоди, тобто в умовах входження України в Європейський освітянський простір. 5. Наукові підходи до парадигм суттєвого та змістового аспектів рішення проблем вузівського навчання в перехідний період входження України в Болонський процес.

Питання для самоконтролю

1. Що розуміється під поняттям “порівняльна педагогіка”?
2. Єдність, специфіка навчання в державах Західної Європи, США і Японії.
3. Основний зміст теорії інструменталізму Д. Дьюї.
4. Характеристика основних положень “Я – концепція” К. Роджерса.
5. Когнітивна теорія Ж. Піаже.
6. Загальна характеристика Болонської декларації.

Література: основна [19; 25; 35];

додаткова [43; 45; 51]

Змістовий модуль II. Дидактика – теорія освіти і навчання

Тема 1. Дидактика як наука

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Підготуйтеся до виступу на семінарі.
3. Підготуйте реферат на тему: “Основні категорії дидактики”.

Розглядаючи питання теми самостійної роботи бажано усвідомити, що проблеми теорії освіти і навчання, тобто дидактики, завжди були актуальними. Слово “дидактика” грецького походження і перекладається як “навчаю”. Вперше цей термін ввів в педагогіку німецький педагог В. Ратке, маючи на увазі наукову дисципліну, яка буде досліджувати теоретичні основи навчання. До широкого вжитку це поняття запровадив Я. А. Коменський. Бажано усвідомити дефініцію поняття, історичний і сучасний аспекти його формування і розвитку, сутність та зміст основних категорій дидактики.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте зміст основних функцій дидактики.
2. Як здійснюється взаємозв'язок основних категорій дидактики?
3. З якими науками і як пов'язана дидактика?
4. Об'єкт, предмет дослідження дидактики.

Література: основна [12; 22; 29];

додаткова [44; 49; 61]

Тема 2. Зміст освіти в сучасних навчально-виховних закладах

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Підготуйте проект навчального плану Вашої спеціальної дисципліни.
3. Підготуйте конспект з основних положень Законодавчих та нормативних документів про реформування змісту освіти в Україні.

Здійснюючи опрацювання літератури бажано визначитись: з актуальними проблемами формування змісту освіти в сучасному інформаційному суспільстві; якими знаннями, уміннями та навичками повинен оперувати сучасний спеціаліст; із сутністю та підходами до теорій формальної і матеріальної освіти; із зв'язком загальної, політехнічної та професійної освіти; із документами, в яких відображається зміст освіти.

Питання для самоконтролю

1. Що означає “ зміст вищої освіти”?
2. Як формується зміст освіти?
3. Що являють собою навчальний план і навчальна програма?
4. Обґрунтуйте основні наукові вимоги до формування змісту освіти.

Література: основна [9; 12; 23];
додаткова [3; 6; 52]

Тема 3. Процес навчання: сутність, структура, закономірності та принципи

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Підготуйтеся до виступу на семінарі.
3. Підготуйте реферат на тему: “Процес навчання як система”.

Вивчаючи відповідно до теми самостійної роботи рекомендовану літературу, бажано визначити, що процес навчання як категорія дидактики — це цілеспрямована, послідовна, змінююча взаємодія його суб'єктів, у ході якої вирішуються завдання освіти, виховання і розвитку особистості. Осмислити і усвідомити: методологічну основу процесу навчання; основний зміст у ньому чуттєвого і раціонального; рушійні сили; функції; сутність та зміст основних структурних компонентів (цільового, стимулюючо-мотиваційного, змістового, операційно-діяльного, контрольного-регулювального, оціночно-результативного); закономірності та принципи.

Питання для самоконтролю

1. Які два види діяльності об'єднує процес навчання? У чому їх взаємозв'язок і взаємообумовленість?
2. Які ви знаєте рушійні сили навчального процесу?
3. Які основні етапи пізнавальної діяльності?
4. Дайте характеристику компонентів процесу навчання.
5. Як взаємопов'язані закономірності і принципи процесу навчання?

Література: основна [12; 23; 29];

додаткова [48; 56; 60]

Тема 4. Цільовий та мотиваційно-стимулюючий компоненти процесу навчання

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Підготуйте конспект наукової праці В. Ф. Паламарчука “Як виростити інтелектуала”. — Тернопіль, 2000.
3. Підготуйте наукове повідомлення: “Стимули і мотиви навчання в роботі С.С. Пальчевського “Сугестопедагогіка: новітні освітні технології”. — К.: 2005.”.

У процесі роботи з літературою зосередьте увагу на наступному:

1. Визначення загальної мети навчання як базової основи для визначення його цілей; сутності і змісту взаємопов'язаних навчальних, розвивальних і виховних цілей; поділу цілей на групи за таксономією Блума; ієрархічності та діагностичності цілей навчання, стратегії їх формування під час підготовки до заняття.
2. Осмислення і усвідомлення: психолого-педагогічної сутності стимуляційно-мотиваційного компонента процесу навчання; позитивних і негативних мотивів навчання; науково обґрунтованої класифікації мотивів; стратегічних напрямів формування позитивних мотивів навчання.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність загальної мети навчання.
2. Яким чином мета навчання у закладах освіти визначається державним замовленням?
3. Охарактеризуйте основні групи цілей навчання.
4. Розкрийте сутність таксономії Блума.

5. Обґрунтуйте місце і роль стимуляційно-мотиваційного компонента у процесі навчання.
6. Класифікуйте мотиви навчання.

Література: основна [23; 29; 37];
додаткова [50; 54; 58]

Тема 5. Види та форми організації навчального процесу

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Змоделуйте ефективну, на ваш погляд, діяльну схему проведення навчального заняття (лекція, семінар тощо).
3. Підготуйте виступ на студентську науково-практичну конференцію на тему: “Ефективні форми навчання у трудовому колективі.”

Вивчаючи рекомендовану літературу, відповідно до теми самостійної роботи, бажано звернути увагу на наступне: сутність, загальну характеристику видів навчання; філософсько-педагогічний аспект форми організації навчання; класифікацію форм навчального процесу; характерні вимоги до форм навчання; загальну характеристику класно-урочної, лекційно-семінарської, модульно-розвиваючої систем навчання; загальні та специфічні структурні елементи навчальної форми; специфіку форм навчання у трудовому колективі.

Питання для самоконтролю

1. Сучасні види навчання у вузі і трудовому колективі.
2. Як розуміти модульно-рейтингову систему навчання?
3. Які основні форми організації навчання склалися в історії розвитку навчальних закладів?
4. Сучасні інноваційні форми навчання.

Література: основна [18; 19; 29];
додаткова [28; 36; 52]

Тема 6. Засоби навчання

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Підготуйте уніфіковану схему класифікації засобів навчання.
3. Законспектуйте наукову працю В. І. Водозова “Бесіди і наочне навчання” (Педагогіка: Хрестоматія. — К.: 2003. — С. 291–294).

Згідно зі стратегією підготовки до проведення тієї чи іншої організаційної форми навчального процесу менеджер визначає засоби, які інтенсифікують процес засвоєння знань. Бажано визначитись із проблемами сутності, класифікації засобів навчання. Підручник, посібник в системі засобів навчання. Прості (наочні) засоби та аудіозасоби (слухові). Екранні засоби навчання. Роль і місце навчального кіно, телебачення в навчанні. Стратегія комплексного використання аудіовізуальних засобів навчання. Паспортизація навчальних кабінетів. Дидактичне програмування та комп'ютерні програми.

Питання для самоконтролю

1. На основі змісту освіти та її цілей, згідно із стратегією підготовки до проведення навчального заняття, обґрунтуйте логіку використання засобів навчання.
2. Розкрийте проблему класифікації засобів навчання.
3. Що нового у зміст та форму навчання вносять аудіовізуальні навчальні засоби?
4. Розкрийте сутність стратегії комплексного використання аудіовізуальних засобів.
5. У чому сутність дидактичного програмування?

Література: основна [29; 37; 40];
додаткова [48; 56; 58]

Тема 7. Методи навчального процесу

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Підготуйтеся до виступу на семінарі.
3. Підготуйте реферат на тему: “Методи організації та самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності”.

Зверніть увагу на сутність, функції, структуру методів навчання. Основні проблеми їх класифікації. Дайте характеристику словесних, наочних і практичних методів навчання. Розкрийте зміст: репродуктивних та проблемно-пошукових методів; стимуляційно-мотиваційних та сугестивних методів; релаксопедичного методу. Обґрунтуйте стратегію вибору методів навчання.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність, структуру, функції методів навчання.
2. У чому проблема класифікації методів навчання?
3. Дайте характеристику методів навчання з точки зору оптимізації навчально-пізнавальної діяльності.
4. Як розуміти реласкопедичний та сугестопедичний метод навчання?

Література: основна [12; 23; 29];
додаткова [48; 56; 61]

Тема 8. Форми організації контролю знань та особливості їх застосування

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Змодельуйте структурний зміст документів контролю.
3. Підготуйте виступ на семінарі “Сучасні вимоги до діагностики навчання”.

У процесі опрацювання рекомендованої літератури бажано звернути увагу на наступне: 1. Визначення специфіки контролю знань з точки зору вимог Болонської угоди, тобто в умовах входження України в Європейський освітянський простір. 2. Наукові підходи до парадигм суттєвого та змістового аспектів рішення проблем організації та методики контролю знань. 3. Організацію поточного та підсумкового контролю знань. 4. Організаційну технологію контролю у формі науково-дослідної роботи студента.

Питання для самоконтролю

1. Що таке діагностика успішності?
2. Критерії і норми оцінювання знань.
3. Поточна перевірка у процесі вузівського навчання.
4. Тематична перевірка знань: сутність, зміст, специфіка, форми.
5. Самоперевірка у системі методів діагностики навчання.

Література: основна [23; 29; 37];
додаткова [43; 45; 56]

Змістовий модуль III. Теоретичні основи педагогічного процесу виховання особистості

Тема 1. Процес виховання

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Підготуйтеся до обговорення проблемних питань семінару.
3. Підготуйте реферат на тему: “Актуальні проблеми сучасного виховного процесу”.

У процесі самостійної роботи зверніть увагу на науково-методологічні підходи до визначення та специфіки виховного процесу, його відмінність від навчання. Діалектику та рушійні сили процесу, з точки зору когнітивної та емоційно-вольової сфер особистості вихованця. Особистість вихователя як важливого суб'єктивного фактора виховання. Систему і структуру виховного процесу. Основні напрями його змісту. Виховання і самовиховання. Виховний ідеал у системі виховної роботи з молоддю.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність процесу виховання.
2. Поясніть вплив виховання на розвиток особистості вихованця як складноорганізованої нестабільної системи.
3. Які зовнішні та внутрішні суперечності становлять рушійні сили процесу виховання?
4. Обґрунтуйте самовиховання як вищу форму розвитку особистості.

Література: основна [23; 29; 40];
додаткова [7; 44; 47]

Тема 2. Закономірності та принципи виховання

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Змодельуйте схему, яка відображає зв'язок закономірностей і принципів навчання.
3. Підготуйте тези для доповіді “Актуальні проблеми формування сучасних принципів виховання”.

Розглядаючи питання самостійної роботи бажано усвідомити різноманіття поглядів науковців на суттєвий та змістовий аспекти закономірностей та принципів виховання. Проблеми закономірностей і принципів виховного процесу в дослідженнях науковців: історія і

сучасність. Законодавчі та нормативні документи України про основні закономірності і принципи виховання молоді.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність поняття “закономірність” і “принцип” виховання.
2. Дайте характеристику основних закономірностей виховання.
3. Визначте основні джерела принципів виховання.
4. Які принципи впливають із концепції національного виховання?

Література: основна [3; 23; 29];

додаткова [5; 6; 48]

Тема 3. Теоретичні основи громадянського виховання в Україні

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Підготуйте конспект положень із законодавчих та нормативних документів про громадянське виховання в Україні.
3. Підготуйте тези виступу: “Актуальні проблеми громадянського виховання дітей і молоді”.

При опрацюванні літератури бажано розглянути проблеми теми самостійної роботи різнобічно: аналіз наукових досліджень; вимоги законодавчих і нормативних документів; звичаї і традиції українців у цьому аспекті; національне і загальнолюдське тощо. Усвідомити, що громадянське виховання — це цілеспрямований процес формування свідомого з розвинутими загальнолюдськими якостями громадянина України. Цей процес має свої специфічні цілі, зміст і форми. У процесі громадянського виховання цілеспрямовано формуються специфічні якості особистості.

Питання для самоконтролю

1. Що лежить в основі поняття “виховати громадянина”?
2. Основні завдання громадянського виховання в навчальному закладі.
3. Яким чином здійснюється громадянське виховання в процесі навчання?
4. Який зміст передбачає процес громадянського виховання?

Література: основна [7; 23; 29];

додаткова [41; 48; 52]

Тема 4. Морально-естетичне виховання: сутність, зміст

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Підготуйте реферат на тему: “Морально-естетична культура особистості фахівця”.
3. Визначте процент конкретних заходів морально-естетичного виховання в загальному плані свого навчального закладу на рік.

Розгляд питань морально-естетичного виховання бажано розпочати із визначення сутності процесу морально-естетичного виховання як загалом, так і в навчально-виховних закладах. Осмислення його завдань та структурних елементів (морально-естетичної свідомості, самосвідомості і діяльності); змісту, шляхів і засобів; актуальних морально-естетичних проблем (мораль і соціальна диференціація суспільства; мораль і національні відносини; загальнолюдська та особистісна естетика і мораль; морально-естетичні аспекти глобальних проблем сучасної цивілізації; морально-естетична культура спілкування та етикет; формування морально-естетичної культури особистості та ін.).

Питання для самоконтролю

1. Як розуміти поняття “морально-естетичне виховання”?
2. Які особистісні якості формуються у процесі морально-естетичного виховання?
3. Які зовнішні і внутрішні фактори впливають на ефективність формування морально-естетичних якостей особистості?
4. Основні шляхи морально-естетичного виховання молоді.

Література: основна [14; 29; 37];
додаткова [42; 47; 56]

Тема 5. Основи педагогічного процесу трудового та екологічного виховання молоді

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Підготуйте дискусійні питання з проблем сучасного трудового виховання.
3. Підготуйте тези виступу на тему: “Екологічне виховання — дань моді чи нагальна необхідність?”.

У педагогічному процесі навчального закладу чільне місце займають проблеми трудового і екологічного виховання. Майбутнім

спеціалістам важливо знати сутність цього процесу, основний зміст, форми і методи. Бажано звернути увагу на положення законодавчих і нормативних документів, які визначають завдання трудового і екологічного виховання. Осмислення наукових знань про взаємозалежність життя природи і людини, нормативних основ її господарської діяльності та поведінки у природі, формування готовності до захисту природного середовища свого існування.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте складові змісту трудового і екологічного виховання.
2. У чому полягає особистісна спрямованість трудового і екологічного виховання?
3. Сформуйте своє бачення сучасного формування працелюбства особистості, її екологічної культури у процесі навчання.
4. Визначте роль і місце батьків, суспільних організацій в трудовому і екологічному вихованні молоді.

Література: основна [3; 29; 40];
додаткова [47; 49; 56]

Тема 6. Загальні методи виховання

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Підготуйте конспект про методи виховання української народної педагогіки (Педагогіка: Хрестоматія. — К.: 2003. — С. 347–348).
3. Підготуйте реферат на тему: “Методи стимулювання діяльності і поведінки особистості”.

Розгляд питань самостійної роботи передбачає визначення сутності методу виховання, психолого-педагогічних основ його структури, проблем класифікації. Важливе місце у педагогічній навчальній літературі та практичній виховній діяльності освітянських закладів займає класифікація методів з точки зору оптимізації виховного процесу. Бажано її осмислити і усвідомити. Це групи методів: організації діяльності суб'єктів виховного процесу; формування свідомості особистості; стимулювання діяльності і поведінки; самовиховання; контролю за діяльністю і поведінкою.

Питання для самоконтролю

1. Обґрунтуйте на конкретних прикладах взаємозумовленість різних методів виховання.

2. Розкрийте методи виховання та самовиховання як цілісну систему, яка у поєднанні компонентів створює системну (смерджентну) властивість.
3. Урахування яких вихідних положень потребує стратегіальна життєорганізація особистості?
4. Проаналізуйте методи виховання, спрямовані на засвоєння вихованцем вічних цінностей.

Література: основна [23; 28; 29];
додаткова [44; 47; 49]

Тема 7. Організаційні форми виховної роботи

Завдання:

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Підготуйтеся до виступу на семінарі.
3. Підготуйте реферат на тему: “Театралізація як ефективний засіб сучасних виховних форм”.

У процесі опрацювання рекомендованої літератури бажано звернути увагу: на різні підходи до визначення виховних форм; сутність, зміст різноманітних форм виховного процесу за відповідними критеріями (кількість учасників, місце проведення, складність організації, цілеспрямованість, засоби виразу); технологію підготовки і проведення; комплексний підхід; систему творчих виховних справ.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає системний характер форм виховного процесу?
2. За якими критеріями і як розрізняють виховні форми?
3. Що розуміється під комплексним характером підготовки і проведення форм виховного процесу?
4. Що таке виховна справа?

Література: основна [23; 29; 40];
додаткова [49; 52; 56]

Тема 8. Колектив і особистість у виховному процесі

Завдання

1. Опрацюйте рекомендовану літературу.
2. Підготуйтеся до виступу на семінарі.
3. Підготуйте реферат на тему: “Ідеї А. С. Макаренка про виховання в колективі і через колектив”.

На початку опрацювання питань самостійної роботи бажано усвідомити дві точки зору на колектив (колектив має важливу роль у розвитку і формуванні особистості; колектив відіграє негативну роль: пригнічує особистість, не дає простору для саморозвитку тощо). Осмислити психолого-педагогічні аспекти дефініції колективу, його прикмет, етапів та принципів розвитку, специфіки формування та діяльності, виховної ефективності; взаємодії на рівні колективів — особистості і, навпаки, проблемних виховних ситуацій у трудовому колективі тощо.

Питання для самоконтролю

1. Визначте функції, структуру та ознаки колективу.
2. Які основні етапи виділяються у розвитку колективу?
3. Якими причинами зумовлені взаємини особистості і колективу?
4. Що таке педагогічне управління колективом?

Література: основна [14; 23; 29];
додаткова [13; 54; 63]

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Важливою складовою підготовки спеціаліста є діагностика його самостійної навчально-пізнавальної діяльності. Головними *компонентами* контролю є: перевірка (виявлення рівня знань, умінь та навичок); оцінка (вимірювання на основі відповідних критеріїв рівня знань, умінь та навичок); облік (фіксування результатів на відповідних носіях). Діагностика навчання передбачає відповідні *принципи*: індивідуального характеру, систематичності, тематичності, єдності вимог, об'єктивності, всебічності та ін.

За допомогою самостійного контролю знань вирішуються наступні **завдання**: виявлення готовності особистості до сприймання, усвідомлення і засвоєння загальноосвітніх і спеціальних знань; отримання інформації про характер самостійної роботи у процесі аудиторного та позааудиторного навчання; визначення ефективності організаційної технології учіння; виявлення правильності обсягу і глибини особистісного засвоєння знань, умінь та навичок. Міжсесійний контроль за самостійною роботою студентів з дисципліни “Загальна педагогіка” охоплює поточний модульний контроль за бально-рейтинговою системою. Підсумковий контроль — **іспит**. Питання до іспиту додаються до загального плану як “Контрольні питання”.

У процесі вивчення курсу студенти денної та заочної форм навчання пишуть реферати. Основні вимоги до їх виконання:

- повнота та об'єктивність інформації про досліджувані явища;
- повнота відображення основних компонентів її змісту;
- доступність сприймання тексту як за змістом, так і за логікою визначення основних проблем;
- доступність мови викладу;
- авторське ставлення, особиста точка зору на питання роботи.

Структура контрольної роботи (реферату): перша сторінка (див. зразок вузу); зміст (вступ, 1, 2, 3 питання, висновки, літературні джерела: 10–12; додатки, за необхідності).

Технологічні етапи організації та методики підготовки роботи: визначення теми та змісту; аналіз одержаної інформації (ґрунтовне, всебічне та глибоке вивчення фактів, положень та висновків з проблеми; теоретична та аналітико-синтетична обробка дослідження); оформлення роботи (загальні та вузівські вимоги, обсяг — 0,5 друк. арк.). Студенти заочної форми навчання, за вказівкою викладача, можуть виконувати контрольні роботи у двох видах: або ґрунтовне теоретичне дослідження, спираючись на практику, або практично-теоретичне виконання роботи за варіантам. Номер контрольної роботи за загальною технологією дослідження студент отримує за номером свого прізвища в журналі, або заліковій відомості.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ (РЕФЕРАТІВ)

1. Основні тенденції розвитку сучасної педагогічної науки.
2. Методологія і методи педагогічних досліджень.
3. Західноєвропейська педагогічна наука в період доби Просвітництва.
4. Педагогічні погляди К.Д. Ушинського.
5. Спеціаліст-менеджер як суб'єкт педагогічної діяльності.
6. Сучасна народна освіта в Україні.
7. Європейський вибір розвитку вищої освіти в Україні.
8. Проблеми цілісного педагогічного процесу.
9. Сучасні методологічні закономірності дидактики.
10. Основні методологічні категорії дидактики.
11. Україна і Болонський процес.
12. Основні зарубіжні дидактичні концепції.

13. Організаційна технологія навчання у вузах країн Західної Європи.
14. Дидактичні основи сучасної вищої освіти у США.
15. Структура вузівського навчального процесу.
16. Лекція — основна форма організації навчання у вузі.
17. Семінар у системі вузівських форм навчання.
18. Тезаурис дидактичних методів та засобів процесу навчання.
19. Методи організації і самоорганізації процесу навчання.
20. Форми організації контролю знань і особливості їх застосування.
21. Актуальні проблеми сучасного виховного процесу.
22. Взаємозв'язок закономірностей і принципів виховання.
23. Сутність, зміст громадянського виховання.
24. Морально-естетична культура особистості фахівця.
25. Екологічне виховання як актуальна проблема сьогодення.
26. Виховна справа як система.
27. Театралізація як ефективний засіб сучасних виховних форм.
28. Методи стимулювання діяльності і поведінки особистості.
29. Ідеї А. С. Макаренка про виховання в колективі і через колектив.
30. Виховні засади трудового колективу.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Охарактеризуйте педагогіку як науку.
2. Система педагогічних наук.
3. Методи науково-педагогічного дослідження.
4. Основні педагогічні ідеї Я. А. Коменського.
5. Основні сучасні зарубіжні педагогічні теорії і концепції.
6. Основні здобутки шкільництва Київської Русі.
7. Дайте загальну характеристику діяльності Братських шкіл.
8. Розвиток теорії педагогіки в роботах К. Д. Ушинського.
9. Педагогічні погляди І. Франка та Л. Українки.
10. Ідеї розбудови національної школи С. Русової, І. Огієнко, Г. Ващенко.
11. Педагогічні ідеї А. С. Макаренка.
12. Основний зміст педагогічної системи В. О. Сухомлинського.
13. Сучасні вітчизняні інноваційні навчально-виховні заклади. МАУП в системі української вищої освіти.
14. Основний зміст, завдання організаційної освітньої системи в Україні.

15. Законодавчі і нормативні документи про принципи організації народної освіти в Україні.
16. Основні положення Закону України “Про освіту”.
17. Зміст Закону України “Про вищу освіту”.
18. Головні положення Концепції Державної програми розвитку освіти в Україні на 2006–2010 роки.
19. Цілісний педагогічний процес як система.
20. Закономірності цілісного педагогічного процесу.
21. Загальні закономірності розвитку людської особистості.
22. Місце та роль виховання і навчання в розвитку особистості.
23. Роль об’єктивних і суб’єктивних факторів в розвитку та формуванні особистості.
24. Актуальні проблеми розвитку особистості в сучасному інформаційному суспільстві.
25. Мета виховання як соціально-педагогічна проблема.
26. Зародження та розвиток ідеї про всебічний розвиток особистості.
27. Законодавчі і нормативні документи про мету виховання молоді.
28. Менеджер цілісного педагогічного процесу.
29. Порівняльна педагогіка: сутність, зміст, проблеми.
30. Єдність, специфіка навчання в державах Західної Європи, США і Японії.
31. Загальна характеристика Болонської декларації.
32. Сутність, зміст основних функцій дидактики.
33. Основний зміст взаємозв’язку основних категорій дидактики.
34. Об’єкт, предмет дослідження дидактики.
35. Науково-методологічні основи змісту освіти.
36. Основний зміст взаємозв’язку і взаємозумовленості в діяльності суб’єктів процесу навчання.
37. Психолого-педагогічні основи рушійної сили навчального процесу.
38. Основні етапи пізнавальної діяльності в процесі навчання.
39. Дайте характеристику компонентів процесу навчання.
40. Закономірності і принципи процесу навчання.
41. Охарактеризуйте основні групи цілей навчання.
42. Розкрийте сутність таксономії Блума.

43. Обґрунтуйте місце і роль стимуляційно-мотиваційного компонента у процесі навчання.
44. Класифікуйте мотиви навчання.
45. Сучасні види навчання у ВНЗ і трудовому колективі.
46. Модульно-рейтингова система навчання.
47. Основні організаційні форми навчального процесу.
48. Сучасні інноваційні форми навчання.
49. Наукові основи сутності, змісту засобів навчання.
50. Сучасна класифікація засобів навчання.
51. Аудіовізуальні навчальні засоби.
52. Сутність, зміст дидактичного програмування.
53. Словесні методи навчання.
54. Методи навчання за рівнем напруженості пізнавальної діяльності.
55. Методи навчання за логікою передачі і сприймання навчальної інформації.
56. Методи стимулювання інтересу до навчання.
57. Методи стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні
58. Бінарні методи навчання.
59. Методи контролю і самоконтролю у навчанні.
60. Діагностика успішності: сутність, зміст.
61. Розкрийте сутність процесу виховання.
62. Поясніть вплив виховання на розвиток особистості вихованця як складноорганізованої нестабільної системи.
63. Які зовнішні та внутрішні суперечності становлять рушійні сили процесу виховання?
64. Обґрунтуйте самовиховання як вищу форму розвитку особистості.
65. Розкрийте суть поняття “закономірність” і “принцип” виховання.
66. Дайте характеристику основних закономірностей виховання.
67. Визначте основні джерела принципів виховання.
68. Основний зміст принципів національного виховання.
69. Основні завдання громадянського виховання у навчальному закладі.
70. Розумове виховання в навчальних закладах освіти.
71. Зміст, завдання морального виховання.
72. Як розуміти поняття “морально-естетичне виховання”?

73. Які особистісні якості формуються у процесі морально-естетичного виховання?
74. Які зовнішні і внутрішні фактори впливають на ефективність формування морально-естетичних якостей особистості?
75. Основні шляхи морально-естетичного виховання молоді.
76. Розкрийте складові змісту трудового і екологічного виховання.
77. У чому полягає особистісна спрямованість трудового і екологічного виховання?
78. Сформуйте своє бачення сучасного формування працелюбства особистості, її екологічної культури у процесі навчання.
79. Визначте роль і місце батьків, суспільних організацій в трудовому і екологічному вихованні молоді.
80. Сутність, зміст, класифікація методів процесу виховання.
81. Розкрийте методи виховання та самовиховання як цілісну систему.
82. Методи організації діяльності і формування позитивного досвіду.
83. Методи формування свідомості особистості.
84. Методи стимулювання діяльності і поведінки.
85. Комплексний характер підготовки і проведення виховної форми.
86. Виховна справа: сутність, зміст.
87. Визначте функції, структуру та ознаки колективу.
88. Основні етапи формування і розвитку колективу.
89. Якими причинами зумовлені взаємини особистості і колективу?
90. Педагогічне управління колективом.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Закон України “Про освіту” / Голос України. — 1996. — 25 квіт.
2. Закон України “Про вищу освіту”. — Х., 2002.
3. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття) // Освіта, 1993, № 44–46.
4. Законодавство України про освіту. — К.: 2002.
5. Збірник нормативних актів України щодо організації навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі. — К., 2003.
6. Збірник нормативних актів України щодо організації заочного навчання у вищих навчальних закладах України. — К., 2002
7. Концепція національного виховання // Освіта, 1994. — 26 жовт.

8. *Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту). Постанова Кабінету Міністрів України від 20 січня 1998 р. № 65. / В кн. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. — К., 1997.*
9. *Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. — К., 2002.*
10. *Бандурка О. Основи психології і педагогіки. — Х., 2003.*
11. *Бех І. Д. Виховання особистості. — К., 2003.*
12. *Боднар В. І. Дидактика. — К., 2005.*
13. *Вікова та педагогічна психологія. — К., 2007.*
14. *Волкова Н. П. Педагогіка. — К., 2003.*
15. *Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація. — К., 2006.*
16. *Гронлунд Н. Е. Оцінювання студентської успішності. — К., 2005.*
17. *Євтух М. Б. Нові технології навчання. — К., 2003.*
18. *Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. — К., 2004.*
19. *Кремень В. Освіта і наука України — інноваційні аспекти: стратегія, реалізація, результати. — К., 2005.*
20. *Кузьминський А. І. Педагогіка. — К., 2003.*
21. *Левківський М. В. Історія педагогіки. — К., 2003.*
22. *Малафійк І. В. Дидактика. — К., 2003.*
23. *Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. — К., 2007.*
24. *Найдьонов І. М. Навчально-методичний комплекс дисципліни “Основи психології і педагогіки”: Навч. посіб. — К., 2005.*
25. *Найдьонов І. М., Ігнатюк А. І. Методика викладання фінансово-економічних дисциплін: Навч. посіб. — 2-ге вид. — К., 2005.*
26. *Ніколаєнко С. М. Стратегія розвитку освіти України. — К., 2006.*
27. *Паламарчук В. Ф. Як виростити інтелектуала. — Тернопіль, 2000.*
28. *Пальчевський С. С. Сугестопедагогіка: новітні освітні технології. — К., 2005.*
29. *Пальчевський С. С. Педагогіка. — К., 2007.*
30. *Педагогіка. — К., 2006.*
31. *Педагогіка в запитаннях і відповідях. — К., 2006.*
32. *Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І. А. Зязюна. — К., 2007.*
33. *Педагогіка: Хрестоматія. — К., 2003.*
34. *Самаріна С. Нові технології навчання. — К., 2004.*
35. *Сучасна економічна освіта: Україна і Болонський процес. — К., 2006.*
36. *Теоретичні основи педагогіки. — Дрогобич., 2001.*

37. *Фіцула М. М.* Педагогіка. — К., 2007.
38. *Цехмістрова Г. С.* Основи наукових досліджень. — К., 2003.
39. *Чалий О. В.* Синергетичні принципи освіти. — К., 2000.
40. *Ягунов В. В.* Педагогіка. — К., 2002.

Додаткова

41. *Алексєєва О. В.* Формування громадянської позиції сучасної молоді // Педагогіка і психологія. — 2006. — № 3.
42. *Анциферова Л. И.* Гуманистически-экзистенциальный подход к мудрости: способы постижения истинного “Я” и призвание человека // Психол. журн. — 2005. — № 3.
43. *Байденко В. И.* Болонский процесс: структурная реформа высшей школы. — М., 2002.
44. *Бех І. Д.* Духовний розвиток особистості: поступ у незвідане “Я” в особистісному бутті людини // Педагогіка і психологія. — 2007. — № 3.
45. *Болонський процес: Модернізація системи вищої освіти України: Мат. VI Міжнар. наук. конф.* — К.: МАУП, 2006.
46. *Болобаши Я. Я.* Організація навчального процесу у вищих закладах освіти. — К., 1997.
47. *Бондар Л. С.* Педагогічна культура вчителя як основа його професійної компетентності у творчій спадщині В. О. Сухомлинського // Педагогіка і психологія. — 2006. — № 3.
48. *Бутенко Н. Ю.* Комунікативна майстерність викладача. — К., 2007.
49. *Вітвицька С. С.* Основи педагогіки вищої школи. — К., 2006.
50. *Головатий Н. Ф.* Учись учиться. — К.: МАУП, 2000.
51. *Головатий М. Ф.* Європейська й українська освіта — де точки єднання? // Персонал. — 2004. — № 3.
52. *Євтух М. Б.* Проблеми освіти. — К., 2003.
53. *Корсак К. В.* Світова вища освіта. — К., 1997.
54. *Корсак К. В.* Освіта, суспільство, людина в ХХІ столітті: інтегрально-філософський аналіз. — К., 2005.
55. *Кремь В. Г.* Якісна освіта в контексті загальноцивілізовних змін. // Педагогіка і психологія. — 2007. — № 1.
56. *Лозова В. І., Троцько Г. В.* Теоретичні основи виховання і навчання. — Х., 2002.

57. *Ляшенко О. І.* Якість освіти як основа функціонування й розвитку сучасних систем освіти // Педагогіка і психологія. — 2005. — № 1.
58. *Найдьонов І. М.* Дидактичний матеріал до практичних занять з педагогіки: Навч. посіб. — Вінниця, 1995.
59. *Найдьонов І. М.* Болонський процес: культурологічні парадигми // Освіта і управління. — 2004. — № 2.
60. *Найдьонов І. М.* Європейський вибір української вищої освіти // Персонал. — 2005. — № 2.
61. *Проблеми освіти.* — К., 2006.
62. *Шёкин Г. В.* Основы кадрового менеджмента: Учебник — 3-е изд., перераб. и доп. — К.: МАУП, 2003.
63. *Щокін Р. Г.* Соціально-економічний розвиток // Персонал. — 2004. — № 2.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Загальна педагогіка”	5
Зміст дисципліни за модулями	7
Тематика і плани лекцій	10
Методичне забезпечення семінарських занять	14
Тематика і плани семінарів.....	16
Методичне забезпечення самостійної роботи студентів.....	23
Тематика, методичні поради до самостійної роботи.....	24
Методичне забезпечення контролю знань	41
Теми контрольних робіт (рефератів).....	42
Питання для самоконтролю.....	43
Список літератури	46

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Г. П. Васьківська*
Комп’ютерне верстання *О. А. Залужна*

Зам. № ВКЦ-3519

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП